

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון
191

בשינוי, ולרבי יוסי ב"ר יהודה מותר ע"י שינוי, כגון שמגבל מעט מעט. ושתיתא רבה מותר לדברי הכל ע"י שינוי, כגון שנותן את השתית ואח"כ את החומץ (ולא להיפך כדרך שעושה בחול).

לוי אסר לגבל מורסן אפילו ע"י שינוי, ורב התיר ע"י שינוי, כגון שמערבו ע"י הולכת המקל שתי וערב, ואם לא נתערב יפה מנערו בכלי.

מותר ליטול מתוך כלי שלפני בהמה, וליתן לפני חברתה.

לרב מנשיא נותנים בשבת לפני בהמה מדה אחת שרגילין ליתן לה בחול, וכן שתי מדות לפני שתי בהמות, אבל לא יתן שלש מידות לפני שתי בהמות, שטורח שלא לצורך. ולרב יוסף מותר ליתן לפני בהמה אפילו קב או קביים, ולעולא אפילו כור או כוריים.

לרבי יהושע בן לוי מזל יום הלידה גורם על האדם: אם נולד ביום ראשון - יהיה שלם וראש, או לטוב או לרע, כיום ראשון שהוא ראש למעשה בראשית. נולד ביום שני - יהיה רגזן ויבדל מבני אדם, שבימים זה נבדלו המים. נולד בשלישי - יהיה עשיר ונואף, שבו נבראו עשבים הממהרים לגדול ולצמוח. נולד ברביעי - יהיה חכם ובעל זיו פנים, שבו נבראו מאורות, ונאמר 'ותורה אור'. נולד בחמישי - יהיה בעל גמילות חסדים, שבו נבראו דגים ועופות הניזונים בחסדו של הקב"ה. נולד בשישי - יהיה מחזר אחר המצוות, שדרך בני אדם בע"ש לחזר אחר מצות שבת. נולד בשבת - ימות בשבת, משום שחיללו עליו שבת, ויהיה פרוש וקדוש שנאמר בשבת 'ויקדשהו'.

לרבי חנינא מזל האדם תלוי בשעה שנולד: נולד בשעה של חמה - יהיה בעל זיו (כשמש המאירה). ויאכל וישתה משלו, וסודותיו יהיו גלויים, ואם יגנוב לא יצליח. נולד בשעה של כוכב נוגה - יהיה עשיר ונואף, שהאש תלוי באותו מזל. נולד בשעה של כוכב - יהיה בעל זיו וחכם, שהכוכב הוא סופר של מזל חמה ומצוי אצלו תמיד. נולד בשעה של לבנה - יהיה סובל חולאים, בונה וסותר סותר ובונה, אוכל ושותה משל אחרים, סודותיו יהיו מכוסין, ואם יגנוב יצליח. נולד בשעה של שבתאי - יתבטלו מחשבותיו, וי"א שמחשבות של אחרים עליו יתבטלו. נולד בשעה של צדק - יהיה בעל צדקה. בשעה של מאדים - יהיה שופך דם, או שיהיה אומן המקיז דם, או הורג נפשות, או שוחט, או מוהל, ולאבי גם מנהיג המעניש את העוברים על דבריו.

לרב חנינא - יש מזל לישראל. לרבי יוחנן ולרב - אין מזל לישראל (שעל ידי תפילה וזכות משנתה מזלו לטובה).

עמוד ב'

'וצדקה תציל ממות' - ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה.

בגמרא הוכיחו שאין מזל לישראל. א. מדברי שמואל, שחזרה בכוכבים אמר על ישראל אחד שישכנו נחש, ושמואל אמר שיועיל לו תפילה, וניצל בזכות מצוה שעשה עם עני אחד. ב. מבתו של ר"ע שאמרו עליה החוזים שתמות ביום חופתה, וניצלה ע"י שנתנה מנתה לעני. ג. מר"ג בר יצחק שאמרו החוזים לאמו שיהיה גנב, והזהירה אותו שיסכה תמיד את ראשו כדי שיהיה לו יראת שמים, ויבקש רחמים שלא ישלוט בו יצר הרע, יום אחד נתגלה ראשו וגבר עליו יצרו, וחתך בשיניו אשכול מדקל שלא היה שלו.

מחתכין דלועין תלושין לפני בהמה, אע"פ שסתמן עומד למאכל אדם, וכן מחתכין נבלה לפני הכלבים, אע"פ שנתנבלה בשבת ובבין השמשות היתה עומדת לאדם (כר"ש). ולרבי יהודה אסור אם נתנבלה בשבת. לעולא ולרב הלכה כרבי יהודה, וללוי ושמואל ולזעירי ולרבי יוחנן הלכה כרבי שמעון.

בהמת קדשים שמתה, לא יזיזנה גם לרבי שמעון, לפי שאסורה בהנאה ואינה ראויה אפילו לכלבים.

דף קנ"ז יום ב' פר' עקב כ' מנ"א תש"פ

עמוד א'

אין מבקעין ביו"ט עצים מן הקורות העומדות לבנין, ולרבי יהודה גם לא מן הקורה שנשברה ביו"ט משום שבבין השמשות לא עמדה לכך.

מתחילין להסיק מערימת התבן ביו"ט - לר"ש מכל תבן, ולר' יהודה דווקא מתבן סרוח שעומד להסקה. אבל אין מסיקין עצים מן המוקצה - לר' יהודה כגון שהניחם אחורי ביתו והקצם לימות הסתיו, ולר"ש רק אם עומדים לבנין שהן מוקצין מחמת חסרון כיס.

י"א בכל השבת כולה הלכה כרבי שמעון חוץ ממוקצה מחמת מיאוס שאסור כרבי יהודה, וי"א שגם בזה הלכה כר"ש, ורק מוקצה מחמת איסור - כגון נר שהדליקו

דף קנ"ה יום שב' פר' עקב י"ח מנ"א תש"פ

עמוד א'

נעץ יתד באילן ותלה בה כלכלה ונתן בה עירוב, למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב, שהוא ועירובו ברה"ר, למעלה מעשרה אין עירובו עירוב, שהוא ברה"ר ועירובו ברה"י, ואין יכול ליטול את העירוב ולאכלו. לא נעץ יתד (אלא שקשרה בצדי האילן). גם למטה מעשרה אינו עירוב, שאין יכול ליטול את עירובו שאסור להשתמש בצדדי האילן (אבל אם נעץ יתד, צדי צדדים היא). ולמ"ד מותר להשתמש בצדדין, מותר גם אם קשרו בלי יתד, אם היא כלכלה רחבה שאינו מנענע את האילן כשמכניס ידו לתוכה. להלכה אסור להשתמש בצדדים של בעלי חיים ואילן, ובצידי צדדין מותר. ומשום כך, הסומך סולם על אילן לעלות לסוכה, יתקע יתד בצד האילן ועליו יסמוך אותו אבל לא על האילן עצמו, וכן כשיורד מן הסוכה לא יניח רגליו על היתד אלא על שליבות הסולם.

לרב הונא מותר להתיר אגודות של קשין שקשורין בשני ראשיהם או בשלשה, ומותר לפזרן לפני בהמה, שדבר שתחילתו אוכל טורחין לייפותו, אבל אגודות של ענפי ארז אסור להתירם ולפזרן, משום שסתמן אינו לאכילה, ואסור לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל. לרב יהודה מותר להתיר אגודות של קשין, שלפני התרתם אינו נקרא אוכל ומותר לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל, אבל אסור לפזרן שאסור לטרוח באוכל כדי להשביחו יותר, וענפי ארז מותר גם לפזרם, שבלא פיזור אינו אוכל, ומותר לטרוח לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל.

לרב הונא אין מרסקין שחת או חרובין קשים לפני בהמה, שאין ראויים לאכילה ואסור לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל, אבל רכים מותר, שטורחים באוכל ליפותו. ורבי יהודה (במשנה) מתיר לרסק לבהמה גסה אפילו קשים, משום שיכולה לאכול בלא ריסוק, ואין זה אלא טירחא ליפותו. לרב יהודה (האמורא) אין מרסקין שחת או חרובים רכים, שאין טורחים באוכל להשביחו, אבל קשים מותר, שמותר לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל. ורבי יהודה (במשנה) מתיר לרסק רכים לבהמה דקה, לפי שגם רכים אינה יכולה לאכול בלא ריסוק, ומותר לעשות דבר שאינו אוכל לאוכל.

עמוד ב'

אין תוחבין מאכל הרבה בגרונו של גמל עד שנעשה כאבוס בתוך מעיו, ואין דורסין בתוך גרונו גם פחות מכך, אבל מלעיטין (להלן מבואר מהו הלעטה).

אין נותנים מים לפני דבורים ולפני יונים שבשופך, אבל נותנים לפני אווזים ותרנגולים ולפני יוני הרדיסיות י"מ הטעם שהדבורים אין מזונותיהן עליך, ואווזים ותרנגולים מזונותיהם עליך. וי"מ משום שמים מצוי להם באגם. (אבל מזונות שאין מצוי באגם, מותר להניח לפניהם גם אם אין מזונותיהם עליך).

אין נאמאירין את העגלים אבל מלעיטין אותם. לרב יהודה המראה - שתוחב לה לפנים מבית הבליעה שאין יכולה להחזיר, והלעטה - שתוחב למקום שיכולה להחזיר. לרב חסדא המראה בכלי והלעטה ביד, ושתיהם למקום שאין יכולה להחזיר.

מהלקטין ומלקיטין לתרגוליים, ולא ליוני שובך ויוני עליה. לרב יוסף מהלקטין למקום שאין יכולה להחזיר ומלקיטין למקום שיכולה להחזיר, אבל להשליך לפניהם, מותר גם ליוני שובך ויוני עליה. ולרב יהודה מהלקטין שתוחב לתוך פיהם בידים, ומלקיטין שמשליך לפניהם, ואסור לעשות כן ליוני שובך משום שאין מזונותיהם עליך.

יודע הקב"ה שמזונות של כלב מועטים, שאין אדם חס עליו לתת לו מזונות הרבה, ולכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים. וראוי להשליך לכלב בשר, חתיכה קטנה כמידת אזנו, ויכנו במקל מיד כדי שלא ירגיל לבוא אצלו. ודוקא במדבר אבל בעיר לא, שמה יגרר אחריו ויפסידנו.

אין עני יותר מכלב (כנ"ל), ואין עשיר יותר מחזיר, שכל מאכל ראוי לו, וגם מאכילין אותו הרבה.

אחד נתן את הקמח והשני נתן את המים, לרבי השני חייב, ולרבי יוסי בר"י שניהם פטורים, ורק המגבל חייב. וכן נחלקו לענין נתינת מים למורסן, שלדברי רבי אין נותנים, ולרבי יוסי בר"י נותנים מים למורסן אבל לא גובלין.

דף קנ"ו יום א' פר' ראה י"ט מנ"א תש"פ

עמוד א'

לרבי אסור לגבל שתיאת (הנעשה מקמח קליותעם שמן ומים) אם היא עבה, ואפילו

באותו שבת - אסור. ומודה ר"ש במוקצה מחמת חסרון כיס שהוא אסור.

נשאלים לחכם בשבת נדרים שהן לצורך השבת, ואפילו אם היה לו פנאי לשאול מערב שבת. מפירין נדרים - בעל לאשתו - בשבת. ללשון א' בגמרא דוקא נדרים שהן לצורך שבת. וללשון ב' נחלקו תנאים, ו"א שבעל מפר מעת לעת, ולשיטתו מפירים רק לצורך השבת, ומה שאינו לצורך שבת יפר במוצ"ש עד שיעבור מעת לעת מזמן הנדר. וי"א שבעל מפר עד שתחשך, ולשיטתו מפירים בשבת גם שלא לצורך שבת, שאם לא יפר היום לא יוכל להפר משתחשך.

פוקקין פקק החלון בשבת, ומוודין את המקוה אם יש בה שיעור, ואת המטלית שנטמאה אם יש בה שלש על שלש אצבעות, וקושרין לכתחילה קשר שאינו של קיימא, ומוודין להתלמד על דבר הוראה בשבת.

עמוד ב'

מעשה במת שהיה בשביל קטן בין שתי בתים, וגיגיתסדוקה היתה מונחת על גביהן, והמת היה מונח תחת הגיגית נגד הסדק, ופקקו את החלון של אחד מן הבתים בכלי חרס - קודם המיתה - שאם אין בסדק פותח טפח, הטומאה יוצאת דרך החלון לצד השני, ובדקו במין כלי חרס את הסדק אם הוא פותח טפח, וקשרוהו בגמי שלא יאזק קשר של קיימא. ולמדנו מזה, שפוקקין פקק החלון בשבת, ומוודין מדידה של מצוה, וקושרין קשר שאינו של קיימא.

מותר למדוד בשבת מדידה של מצוה. ומדידה שאינה של מצוה אסור, ואם הוא מתעסק בעלמא ואינו מתכוון לשם מדידה, מותר.

הדרין ע"פ מ"ספ"ת שבת והדרין ע"פ דעתך ע"פ ע"פ
התנשי מניח מ"ספ"ת שבת ולא התנשי מניח לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי

מסכת עירובין

דף ב' יום ג' פר' ראה כ"א מנ"א תש"א

עמוד א'

מבוי - מותר לטלטל בו מן התורה (לפי שאינו רחב ט"ז אמה, וגם אם הוא רחב ט"ז מותר אם אינו מפולש). ורבנן גזרו שלא לטלטל בו דאתי לאחלוףי בה", והתירו ע"י היכר של לחי או קורה.

הניח את הקורה למעלה מעשרים אמה - לת"ק ימעט, לרבי יהודה אינו צריך. **אם פתח גמברי רחב מעשר אמות** - ימעט, שאינו פתח אלא פירצה. (לרבי יהודה א"צ למעט, אמר ע"ב). ואם יש לו צורת הפתח (לחי מכאן ולחי מכאן וקורה על גביהן), א"צ למעט.

בסוכה שנינו פסולה ובמבוי ימעט - א. סוכה דאורייתא, ומימות משה נתנה מידתה, וחכמים באו לפרש שאם לא עשה כן פסולה, מבוי דרבנן, וכאן התחילו להודיע שיעורה. ב. בסוכה כולל התנא כמה פסולים יחד, שנה על הכל לישון 'פסולה'.

לרב, למדו חכמים שלמעלה מעשרים ימעט מפתחו של היכל, שגבחו עשרים ורחבו עשר, ורבי יהודה למד מפתחו של אולם שגבחו ארבעים ורחבו עשרים. ונחלקו: ללשון א' - במה שנאמר 'פתח אהל מועד' שהוא ההיכל, לחכמים קדושת אולם אינו כהיכל (ולא באמר על פתחו לשון 'פתח'). ולרבי יהודה היכל ואולם קדושה אחת היא. ג. גם לרבי יהודה קדושת אולם אינו כהיכל, ומ"מ נאמר לשון פתח על פתחו שנאמר 'אל פתח אולם הבית', וחכמים מפרשים הבית הפתוח ואולם הוא ההיכל.

ולמסקנא (ע"ב) אמר רב חסדא שרב טעה, אלא רבי יהודה למד מפתחי מלכים שהם גבוהים הרבה. ומטעם זה התיר גם עד חמשים אמה.

שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין. שנאמר 'ושחטו פתח אהל מועד' כשהן פתוחין ולא כשהן נעולין. וה"ה במקדש שמקדש נקרא משכן.

מקדש נקרא משכן - שנאמר 'ונתתי (את) משכני בתוכם'. **משכן נקרא מקדש** - שנאמר 'ועש לי מקדש'.

עמוד ב'

מידת פתח שער החצר: ללשון א', רחבו עשרים וגובהו חמש, ואין למדים ממנו לעירובין שנקרא 'פתח שער' ולא 'פתח'. וללשון ב' לא נאמר על רחבו שיעור. (ושיעור גובהו, לפירוש א' ברש"י כל קלעי החצר גבוהים חמש, והקלעים שני צדי השער גבוהים עשרים. לפירוש ב' ברש"י כל קלעי החצר גבוהים ט"ו, חמש אמות משפת המזבח שהיה גבוה עשר אמות, כדי שלא יהא כהן עומד על המזבח ועבודה בידו והעם רואין אותו בחוץ. ופירוש זה עיקר).

אע"פ שחכמים למדו מפתחו של היכל א"צ במבוי דלתות כמו שהיו בהיכל, שהדלתות היו לצניעות בעלמא.

לרב אפילו אם יש לו צורת הפתח, אם היה רחב מעשר אמות ימעט.

דף ג' יום ד' פר' ראה כ"ב מנ"א תש"א

עמוד א'

לר"נ בר יצחק, הטעם שקורה גבוהה מעשרים אמה פסולה הוא משום היכר, שיראו האנשים שעשו תקנה ולא יחליפו בה". ומה שאמרו בברייתא יותר מעשרים פסולה 'כפתחו של היכל', סימן בעלמא הוא. וזה גם הטעם בסוכה שפסולה למעלה מעשרים אמה (לשיטת רבה), שנאמר 'למען ידעו דורותיכם', ויותר מעשרים אמה אין העין שולטת בו.

קורה גבוהה מעשרים שיש לה אמלתרא (להלן מבואר מהי): לרב - נחלקו תנאים בידן זה, לברייטא אחת א"צ למעט, ולברייטא שאמרו שיותר מעשרים פסולה כפתח ההיכל צריך למעט, שהרי בפתח ההיכל היו אמלתראות כמו שהיה באולם (שתבנית היכל כתבנית האולם). ולר"נ בר יצחק שטעם הפסול משום היכר - לדברי הכל א"צ למעט, שע"י האמלתרא מסתכלים בה גם למעלה מעשרים.

מהו אמלתרא? י"א קיני עופות בולטים (מצויינים), וי"א כלונסות ארז ארוכין

התחובין בכותל, שחשובים ויש להם קול, וק"ו בקיני עופות (אבל המפרש קיני עופות, אינו מכשיר בכלונסות ארז).

מחלוקת אמוראים כשמקצת קורה של מבוי או סכך של סוכה בתוך עשרים, ומקצת למעלה מעשרים: לשון א' לרבה - **במבוי כשר בסוכה פסולה, והטעם** - א. מבוי עשוי לרבים, ואם תרבה הקורה למטה ותעמוד לגמרי למעלה מעשרים, יזכירו זה את זה לתקנה. סוכה עשויה ליחיד, ואם יפול מקצת הסכך שלמטה מעשרים, לא יזכרו לתקנו. ב. סוכה שהיא מן התורה החמירו בה חכמים, ובמבוי שהוא מדרבנן לא החמירו. לשון ב' לרבה - **במבוי פסול בסוכה כשרה, והטעם** - א. סוכה עשויה ליחיד. ומוטל על עצמו לזכור, מבוי עשוי לרבים, וכל אחד סומך על חברו שיתקן - כנאמר העולם 'קדרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא'. ב. סוכה דאורייתא א"צ חזוק, מבוי דרבנן וצריך חזוק. ג. י"א זה זה פסול. ד. וי"א זה זה כשר, ששיעור עשרים אמה עולה על החלל, וכן לענין פחות מעשרה טפחים שהוא פסול, היינו כשהחלל הוא פחות מעשרה.

עמוד ב'

שיעור האמה שיטת אביי: אמה של מבוי - לענין גובהו (שם הקורה למעלה מעשרים פסולה) ופירצת מבוי (שם יש בה פירצה עשר אמות פסולה). בת חמשה טפחים לחומרא, ואמה של משך המבוי - למ"ד אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהא ארכו ארבע אמות - בת ששה טפחים לחומרא. **אמה של סוכה** - לגובהה ולדופן עקומה, בת חמשה טפחים לחומרא, לשיעור סוכה - לרבי הסובר שהכשר סוכה בארבע על ארבע אמות - בת ששה טפחים לחומרא. **שיטת רבא: אמה של סוכה ושל מבוי בת ששה עצבות (מצומצמות)** - לחומרא.

קרחת הכרם - פירוש כרם שחרב באמצעותו - לבית שמאי אם יש בו כ"ד אמות מניח ארבע אמות בכל צד וזורע את השאר, יש בו פחות מכ"ד אסור. ולבית הלל אם יש בו ט"ז אמה ומותר. **מחול הכרם** - שחרב בין הכרם לגדר - לב"ש ט"ז אמה, ולב"ה י"ב. **שיעור האמה בענין זה** - לדברי הכל ששה טפחים גדולים (שוחקות).

כרם שיש בו גפנים רצופים, שאין בין שורה לשורה ארבע אמות, לחכמים נקרא כרם ואסור לזרוע בו, ולרבי שמעון אינו כרם ומותר לזרוע בו, ושיעור האמה בענין זה - לאביי - באמות של חמשה טפחים לחומרא.

דף ד' יום ה' פר' ראה כ"ג מנ"א תש"א

עמוד א'

לאביי נחלקו תנאים בשיעור אמה של סוכה ושל מבוי, אם היא בת חמשה טפחים או בת ששה. **לרבה לדברי הכל כל האמות בנות ששה טפחים** (של כלאים שוחקות, של סוכה ומבוי עצבות), חוץ מאמת יסוד והסוכב והקרנות של מזבח ומזבח הזהב, שמוודין אותם באמות של חמשה טפחים.

שיעורים הלכה למשה מסיני הם, והסמיכו אותם חכמים על הפסוק 'ארץ חטה שעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש'. חטה - הנכנס לבית מנוגע ולבוש בגדיו, אם שהה כדי אכילת חצי ככר של חטים מיסב ואוכל בפתן (שנאכלת מהר), בגדיו טמאין (שהבא אל האוהל בלא שהיה אינו מטמא בגדיו. אבל אם היו הבגדים בידו, נטמאו מיד). **שעורה** - עצם מן המת כשעורה מטמא במוגע ובמשא ולא באהל (אם אין עליו בשר). **גפן** - כדי רביעית יין לנזיר (לחייבו מלקות). **תאנה** - כגרגרת (תאינה יבישה) להוצאת אוכלים בשבת. **רמון** - כלי בעלי בתים שניקבו מקבלים טומאה שמצניעו ומשתמש בו, עד שניקבו כמוציא רמון. **זית** - ארץ שרוב שיעוריה כזיתים. **דבש** - האוכל ככותבת הגסה ביום הכיפורים חייב כרת.

עמוד ב'

חציצה פוסלת בטבילה מן התורה, שנאמר 'ורחץ את כל בשרו במים' - שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים. וגם חציצה בשיער פוסלת מן התורה, שנאמר את כל בשרו, 'את' הטפל לבשרו. ואם נימא אחת הקשורה בשערו - חוצצת, שמתהדקת יפה ואין המים נכנסים בה. שלש - אינם חוצצות, שהמים נכנסים בה. שתיים - ספק אם חוצצות.

הלכה למשה מסיני שאין חציצה פוסלת (בשיער, ע"י תוס') רק כשהיא על רובו והוא מקפיד, וחכמים גזרו גם על רובו ואינו מקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. (אבל על מיעוטו ואינו מקפיד לא גזרו שהיא גזירה לגזירה).

ורחץ את בשרו במים - במי מקוה מכונסים, וא"צ מים חיים. **כל בשרו** - מים שכל גופו עולה בהם, אמה על אמה ברום שלש אמות, והם ארבעים סאה.

שיעור מחיצה עשרה טפחים. לרבי מאיר נלמד מגובה הארון שהוא תשעה טפחים (אמה ומחצה של ששה טפחים), ועובי כפורת טפח (ונאמר ודברתי אתך מעל הכפורת, ומוכח שלמעלה מעשרה רשות אחרת היא, שלא ירדה שכינה לארץ שנאמר השמים שמים לה). ולרבי יהודה (שאמת הכלים בת חמשה טפחים), הלכה למשה מסיני הוא.

דיני מחיצה - כגון גוד אחית, גוד אסיק, לבוד ודופן עקומה, הלכה למשה מסיני הם.

דף ה' יום ו' פר' ראה כ"ד מנ"א תש"א

עמוד א'

היה גבוה מעשרים אמה ובא למעטו ע"י שבונה אצטבא או שמינח עפר תחת הקורה - לרב יוסף צריך להרחיב את המיעוט לתוך אורך המבוי טפח, ולאביי ארבעה טפחים. ונחלקו א. לרב יוסף קורה משום היכר, לאביי משום מחיצה שחודה החיצון יורד וסותם, ומחיצה העשויה לפחות מארבעה אינה מחיצה. ב. לדברי הכל משום היכר, ונחלקו אם היכר של מטה כהיכר של מעלה. ג. לדברי הכל היכר של מטה כהיכר של מעלה, ואביי גזר שמא יפחת מטפח ע"י דריסה, וכיון שהוצאתו מטפח, העמידהו על ארבעה שהוא שיעור חשוב בכל מקום.

היה פחות מעשרה טפחים וחקק במבוי להשלימו - לרב יוסף מושך את החקיקה לתוך אורך המבוי ארבעה טפחים, ולאביי ארבע אמות. ונחלקו בשיעור האורך של תחילה מבוי אם הוא ארבע אמות או ארבעה טפחים (אבל אם היה בו מתחילה שיעור מבוי ואירע בו פסול, אפילו אם נשאר בו אורך של ארבעה טפחים כשר לדברי הכל, כמבואר בסמוך).

מבוי שנפרץ אחד מן הכתלים שבצד ארכו סמוך לקורה – ונשתייר מן הכותל, או עשה פס במקום הפריצה, סמוך לקורה ארבעה טפחים, והפריצה פחות מעשר אמות, מותר. (שלא נתבטל תורת פתח וקורה מן הראשון, שמשמש לארבעה טפחים שמהקורה עד הפריצה שהוא הכשר אורך מבוי, וגם הפריצה שהיא פחות מעשר יש לה תורת פתח, ואין מבוי נפסל בפתחים הרבה). אין שם פס ארבעה, אם הפריצה פחות משלשה טפחים מותר משום לבוד, ואם לא אסור. (שבני המבוי מקצרין דרך הפריצה, והפתח שיש בו קורה בטל לגמרי, ואין קורה למבוי זה).

אין מבוי נותר בלחי וקורה עד שיהיה ארכו יתר על רחבו ושתי חצרות (של שתי בתים) פתוחין לתוכו – ואין פתח פחות מארבעה טפחים. אביי מוכיח מכך שאין אורך מבוי בארבעה טפחים שאין מקום לשני פתחים. ורב יוסף יעמידנה כששני הפתחים בקרן זווית.

לחי הכולל מדופן המבוי לרחבו, שהוציא מבנינו משום חיזוק ולא לשם לחי. אם הוא פחות מד' אמות נדון משום לחי, ואם הוא ד' אמות נחשב כמבוי עצמו וצריך לחי אחר להתירו. לרב פפא לא יעמיד את הלחי השני סמוך לראשון, שהוא כמוסיף על הראשון, אלא בצד השני. לר"ה בריה דר"י מעמידו אצל ראשון בתנאי שהוא גבוה על נמוך ממנו, או עב או דק ממנו.

עמוד ב'

היה המבוי רחב שבע אמות – לר"ה בריה דרבי יהושע א"צ לחי אחר אפילו רחב ארבע, שניתר בעומד מרובה על הפרוץ בק"ו מחצר שאינו נותר בלחי וקורה. לרב הונא אין ללמוד שפרוץ מרובה מתיר במבוי בק"ו מחצר, שחצר פרצתה בעשר תאמר במבוי שפרצתו בארבע. לרב אשי גם מבוי שמונה נותר, ממה נפשך. אם הלחי קצת יותר מארבע נותר בעומד מרובה, אם הוא פחות מארבע נותר משום לחי, ומשום החשש שמה צמצם ושיום הם, הוא ספק דרבנן ולקולא.

דף ו' שב"ק מברכים פר' ראה כ"ה מנ"א תש"פ

עמוד א'

מבוי שנפרץ – י"א בין מצידו (בכותל ארכו, ונשאר ד' טפחים מהפתח עד הפריצה) ובין מראשו (שהיה רחב מעשר ומיעטו ונפרצה הסתימה) פירצתו בעשר. נפרץ בקרן זווית פרצתו בארבעה טפחים, שאין דרך לעשות פתח בקרן זווית. (ופריצה שרבים בוקעים בו, כגון מבוי עקום שפתחו לרה"ר בשני צדדיו, גם מצדו פרצתו בארבעה). לרב הונא בין מצידו ובין מראשו בארבעה טפחים נחשב פריצה, ואפילו אם אין רבים בוקעים בו, אבל אם יש 'צידוד', והיינו שנשתייר מהכותל כמה טפחים גובה על כל בני הפריצה ואין נוח לעבור בה, פירצתו בעשר.

מבוי עקום – (עשוי כמין ר', ושני פתחיו פתוחים לרה"ר). אם רוחב עקמומיותו עשר אמות – לרב דינו כמפולש, וצריך לחי בכל אחד מפתחיו הפתוחים לרה"ר, וצורת הפתח בעקמומיותו שהוא מפולש לחבירו. לשמואל דינו כסתום, ודי בלחי בכל פתח (ובעקמומיותו י"מ שא"צ כלום, וי"מ שצריך לחי, אבל א"צ צורת הפתח). אם רוחב עקמומיותו יותר מעשר – לדברי הכל דינו כמפולש.

עמוד ב'

רשות הרבים – היינו שרחבה ט"ז אמה, ומפולשת משער לשער, [ובעיר שמצויים בה ששים רבוא, רש"ן אין מערבין לא בלחי ולא בקורה ולא בצורת הפתח, אבל אם דלתותיה נעולות בלילה, הרי היא כחצר של רבים שדינה ככרמלית כל זמן שלא עירבוה.

מי שיש לו שני בתים משני צידי רה"ר, לרבי יהודה עושה לחי מכאן ולחי מכאן, או קורה מכאן וקורה מכאן, ומטלטל באמצע מבית לבית. ולחכמים אין מערבין רה"ר בכך. כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים: לת"ק – עושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן. לחנניא – לשיטת בית שמאי דלת מכאן ודלת מכאן, וכשיוצא ונכנס הוא נועל. ולשיטת בית הלל דלת מכאן ולחי או קורה מכאן, וא"צ לנעול את הדלת, ולרב נחמן צריך שיהיו ראויות להנעל, ולכן אם היו סתומות עד חציין בעפר, צריך לפנות את העפר. להלכה רב פסק כת"ק (י"א בשמו הלכה ומורין כן, וי"א הלכה ואין מורין כן. להלן ז). ושמואל פסק כחנניא אליבא דבית הלל.

מבוי עקום היה בנהרדעא, ונתנו עליו חומרא של רב שדינו כמפולש לרה"ר וצריך צורת הפתח, וחומרא של שמואל שצריך דלתות.

לפני שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל, אם רצה לעשות כבית שמאי עושה. ולאחר שיצאה בת קול, לעולם הלכה כבית הלל. ולרבי יהושע יכול לעשות כבית שמאי גם לאחר שיצאה, שאין משגיחין בבית קול.

דף ז' יום א' פר' שופטים כ"ו מנ"א תש"פ

עמוד א'

העושה מקולי שני תנאים או שני אמוראים החולקים, אם שתי הקולות סותרות זו את זו, כגון בשיעור חסרון של שדרה וגולגולת לענין טומאה ולענין טריפה (כמבואר להלן בסמוך). הרי הוא רשע. והעושה כחומרות שתייהם, עליו הכתוב אומר 'הכסיל בחושך הולך'.

שדרה וגולגולת של מת, מטמאין באהל אם לא נחסרו. אם נחסרו אינם מטמאין. כמה שיעור חסרון? בשדרה, לבית שמאי שתי חוליות ולבית הלל חוליה אחת, בגולגולת לב"ש כמלא מקדח ולב"ה כדי שינטל מן החי וימות. וכן לענין טריפה.

לבית שמאי ר"ה לאילן באחד בשבט, ולב"ש בט"ו בשבט. רבי עקיבא ליקט אתרוג א' שבט בשנה שניה הנכנסת לשלישית, ונהג בו שני עישורין מעשר שני ומעשר עני, ולא משום שנהג כחומרות של ב"ש וב"ה, אלא נסתפק בשיטת ב"ה אם ר"ה הוא א' שבט או ט"ו שבט.

מחלוקת ת"ק וחנניא (לעיל ו:): במבואות המפולשים לרה"ר היינו כשיש סרטיא או פלטיא משני הצדדים, אבל אם סרטיא מצד אחד ובקעה – שדינה ככרמלית – מצד השני, וק"ו כשיש בקעה משני הצדדים, לדברי הכל עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן.

עמוד ב'

מימרא של רב יהודה: מבוי מפולש מצד אחד לרה"ר, ומצד שני כלה לרחבה, ונפרצה הרחבה לרה"ר בכותל שכנגד פרצת המבוי, א"צ לתקן כלום בצד הפתח לרחבה (ובצד המפולש לרה"ר יעשה לחי או קורה כדין מבוי סתום).

מימרא של רב – מבוי שנפרץ במלואו לחצר, ונפרצה חצר שכנגדו (פחות מעשר), מותר לטלטל בחצר, שנשתיירו בה גיפופים מאן ומאן והפריצה נחשבת כפתח, ואסור לטלטל בתוך המבוי.

לאביי חולק רב על מימרא של רב יהודה בשני דינים:

מחלוקת א – אם יש למבוי זה דין מבוי סתום או מפולש, לרב יהודה דינו כסתום כנ"ל, ולרב החשיבוהו כמפולש ואסור לטלטל בו (אפילו אם עירבו בני החצר עם המבוי). לפי שפתחו לרה"ר ע"י הפריצה בצד שכנגדו, והעומד באמצעו רואה את רה"ר משני ראשיו, ורבים עוברים דרך המבוי מרה"ר זו לרה"ר זו.

מחלוקת ב – הכלל הוא, שרשות שנפרצה במלואה למקום האסור לה, אסורה לטלטל בתוכו, ולכן באופן שלא עירבו בני החצר עם המבוי, שאז אסור לטלטל מן המבוי לחצר, אם נפרץ כותל המבוי במלואו לחצר יש לאסור לטלטל במבוי עצמו.

ורב יהודה נקט 'רחבה' שאין בה דיוורין וא"צ עירוב, אבל אם נפרץ לחצר אסור לטלטל במבוי אם לא עירבו בני החצר עם מבוי (גם אם אין פריצה בכותל שכנגדו), משום שנפרץ במלואו למקום האסור לו. ולרב מותר לטלטל במבוי (שהוא אסור רק כשנפרץ הכותל שכנגדו משום שנקרא מפולש) גם אם לא עירבו, וסובר שאין זה נקרא 'נפרץ במלואו' לפי שבחצר נשארו גיפופים משני הצדדים, ואע"פ שאינו נראה במבוי, מחיצה הנראית מבחוץ אע"פ שאינו נראה מבפנים (לבני המבוי), נחשבת כמחיצה גם למקום שאינה נראית בו.

מסקנת הגמ' שאין כאן מחלוקת, שגם לרב נחשב כמבוי סתום אע"פ שנפרץ הכותל שכנגדו, ורב אסור לטלטל רק כשלא עירבו בני החצר עם בני המבוי (וגם אם לא נפרצה). ורב יוסף שמתיר ברחבה היינו משום שאין בה דיוורין ואין צריך בה עירוב, אבל אם נפרץ לחצר ולא עירבו אסור משום שנפרץ במלואו לרשות האסורה לו.

דף ח' יום ב' פר' שופטים כ"ז מנ"א תש"פ

עמוד א'

לעיל (דף ז') נתבאר שמבוי הכלה לרחבה דינו כסתום. הגבלות בהיתר זה: א. כל זה כשכלה באמצע הרחבה, שרוחבה של הרחבה עודפת על המבוי משתי הצדדים, אבל אם כלה לצדי הרחבה, וכותל אורך המבוי שוה לאחד מכותלי אורך הרחבה ומשוך עד רה"ר שכנגדו, אסור משום שנראה כמפולש. ב. גם אם כלה באמצע מותר רק כשאין הפריצות זה כנגד זה, אבל אם הם זה כנגד זה, אסור. (ואם כלה לצדי הרחבה, אסור גם אם אין הפריצות זה כנגד זה, משום שנראה כמבוי עקום). ג. ההיתר הוא רק כשהרחבה של רבים, אבל ברחבה של יחיד אסור, שמה ימלך לבנות בתים בצדה ויכלה המבוי לצדי הרחבה.

מבוי הפתוח בראשו האחד לרה"ר וראשו השני סתום, ותיקנוהו בלחי או קורה בראש הפתוח, והיתה צידו האחד ים (והמבוי גבוה מקרקעיתו עשרה טפחים), וצידו השני אשפה (גבוה עשרה) – רבי, לא רצה לאסור שהרי יש בה מחיצות, ולא רצה להתיר שמה יטלו את האשפה ויעלה הים שרטון ויתבטלו המחיצות. וי"א שהתירו, וי"א שאסרו. ולהלכה פסק ר"נ שאסור. וכל זה באשפה של יחיד, אבל אשפה של רבים אין חוששים שיפנו אותה.

אשפה של רבים ברה"ר שגבוהה עשרה, וזרקין מחלון שעל גבה. אבל באשפה של יחיד אסור, שמה יניטל האשפה ויזרוק מרה"ר לרה"ר.

מזימיר העמיד רשות למבואות שראשם היה מפולש לים, ולא סמך על מחיצת הים שמה יעלה שרטון.

מחצלת שכרכוה והעמידוה במקום שצריך לחי, אם אינה עומדת בפני הרוח אינה כלום, ואם נעץ בה יתד וחיברה לכותל, כשרה.

חצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה, גדולה מותרת וקטנה אסורה. שכלפי הגדולה נחשבת כפתח שהרי יש לה שיעור מחיצה מכאן ומכאן, (וכגון שרוחב הקטנה אינה יותר מעשר). וכלפי קטנה אינה פתח אלא פריצה שלא נשתייר בה מצדדין. ואפילו אם רבים דורסים בגדולה, כגון שיש לה פריצה לרה"ר מצד השני, דינה כרה"י – לענין שבת – ומותר לטלטל בתוכה (ואפילו אם הפרצות זו כנגד זו. לגירסת מהרש"ל, ועי' מהרש"א). אבל לענין טומאה, כיון שרבים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד אחר, דינה כרה"ר וספיקה טהור.

עמוד ב'

מבוי העשוי כנדל – שפתוחים לו מבואות הרבה, וראשיהן פתוחין לרשות הרבים. לשמואל הסובר (לעיל ו.) מבוי עקום דינו כסתום, עושה לחי או קורה בראש הגדול ובראש כל מבוי קטן. לרב שמבוי עקום דינו כמפולש, עושה בכל מבוי קטן צורת הפתח בצד עקמומיותו, ולחי או קורה בראש הפתוח לרה"ר.

מבוי שצידו אחד קצר וצידו השני ארוך, אם צד אחד ארוך מן השני בפחות מארבע אמות, י"א שמיניח קורה באלכסון ומטלטל לפניו מן הקורה, שסובר קורה משום מחיצה ומחיצה באלכסון שמה מחיצה. וי"א שמיניח את הקורה כנגד הקצר, שקורה משום היכר, ובאלכסון אין כאן היכר, שאם מטלטל בצד הארוך במקום העודף על הקצר, נראה כמטלטל ברה"ר. ואם ארוך בארבע אמות, לדברי הכל מניח כנגד הקצר ולא באלכסון. וכן אם יש באלכסונו יותר מעשר אמות, מניח כנגד הקצר, כדי שלא יהיה פתח המבוי יותר מעשר.

י"א מותר להשתמש תחת הקורה, וי"א אסור. והטעם: א. לדברי הכל קורה משום היכר, ונחלקו אם ההיכר עשוי לבני המבוי, וצד הפנימי הוא ההיכר שלהם, ואסור להשתמש ממקום ההיכר ואילך, אם ההיכר עשוי לבני רה"ר, וצד החיצון הוא ההיכר שלהם. ב. לדברי הכל קורה משום מחיצה, ונחלקו אם חודו הפנימי יורד וסותם, או חודו החיצון יורד וסותם.

עמוד א'

נעץ שני יתדות בשני כותלי מבוי מבחוץ והניח קורה על גביהן - לרב חסדא, למ"ד אסור להשתמש תחת הקורה שחודו הפנימי יורד וסותם, מותר להשתמש במבוי זה, שחודו הפנימי דבוק לכתלים ויש כאן סתימה, למ"ד מותר להשתמש תחת הקורה שחודו החיצון סותם, אסור להשתמש במבוי זה שאין הסתימה מחוברת לכתלים. ולרבא, אסור לדברי הכל, שצריך להניח הקורה על גבי כותלי המבוי.

קורה שהיא קצרה מפתח המבוי (כגון שנעץ קנה באמצע פתח המבוי והניח קורה על גביו) - אם היא רחוקה מן הכתלים מרוח אחת או משתי רוחות פחות משלשה טפחים, כשירה משום לבוד. יותר משלשה טפחים, פסולה. ולרשב"ג אומרים לבוד עד ארבעה טפחים.

נעץ שתי יתדות עקומות (שאינן ברחבן טפח) על שני כותלי מבוי, ואין שלשה טפחים בגובהן ובקעמומיתן, אומרים לבוד כדי להאריכה עד כותלי המבוי, וחכמים כדי להשפילה.

לר' זכאי אסור לטלטל תחת הקורה וגם לא כנגד הלחי, לאביי בשיטת ר' יוחנן תחת הקורה מותר ונגד הלחי אסור, ולרבא בשיטת ר' יוחנן מותר גם כנגד הלחי אם המבוי פתוח לרה"ר. ואם הוא פתוח לכרמלית, מצטרף המקום שכנגד הלחי עם הכרמלית שבחוץ לשיעור כרמלית (מצא מין את מינו וניעור), ואסור לטלטל בו אם אין לו לחי אחר.

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה העומד בין רה"ר לרה"י, מותר לבני רה"ר ולבני רה"י להניח עליו משאות, אבל לא יחליפו מרה"ר לרה"י כדי שלא יבוא להוציא מרה"י לרה"ר. ולאביי מותר רק אם הוא גבוה שלשה.

מבוי שהניח כמה לחיין בראשו ויש בין לחי לחי ד' טפחים: לאביי שאסור להשתמש כנגד הלחי - לרשב"ג שאומרים לבוד בפחות מארבעה טפחים, כולם כלחי אחד ומטלטל עד חוד הפנימי של לחי פנימי, לחכמים שאין אומרים לבוד, מטלטל עד חוד הפנימי של לחי חיצון. לרבא שמתטלטלין כנגד הלחי - אם הוא פתוח לכרמלית, תלוי במחלוקת רשב"ג וחכמים כנ"ל (שהמקום כנגד הלחי מצטרף עם הכרמלית משום 'מצא מין את מינו'). ואם פתוח לרה"ר, אם משך כל הלחיים הוא פחות מארבע אמות, מטלטלים עד סוף המבוי לדברי הכל. אם משך כל הלחיים הוא ארבע אמות, לרשב"ג נעשה כמבוי אחר ע"י לבוד וצריך לחי אחר להתירו, ולחכמים אין אומרים לבוד וא"צ לחי אחר להתירו. ולמ"ד לחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון כלחי, אם העמיד לחי אחרון משוך מעט כלפי חוץ המבוי (כדרך מעמידי לחיים), מותר גם לרשב"ג וא"צ לחי אחר.

עמוד ב'

לחי הנראה מבפנים ושוה מבחוץ (שחוץ למבוי נראה כתוספת על רוחב הכתלים ולא כלחי, ובתוך המבוי ניכר שהוא לחי) - נדון משום לחי. נראה מבחוץ ושוה מבפנים - י"א שנדון משום לחי וי"א שאין נדון משום לחי.

כותל שחלקו צר וחלקו רחב, אם חלקו הפנימי צר והחיצון רחב, הרי הוא כלחי הנראה מבפנים - בתוך המבוי - ואינו נראה מבחוץ, ונדון משום לחי. ואם חלקו החיצון צר יותר, ומשום כך נראה מבחוץ ולא בתוך המבוי, תלוי במחלוקת הג"ל אם נדון משום לחי.

חצר קטנה שנפרצה לגדולה, גדולה מותרת שהפריצה היא פתח אצלה (שיש לה גיפופין מן הצדדין), וקטנה אסורה (משום רשות שנפרץ במלואו למקום האסור לו). ולמ"ד נראה מבחוץ נדון כלחי גם קטנה מותרת, שמחיצות הגדולה הם גם מחיצות קטנה מבחוץ. ואם כותלי קטנה נכנסים לגדולה, אם יש בין מחיצות קטנה לגדולה פחות משלשה טפחים, מותרת גם הקטנה משום לבוד. ואם יש יותר משלשה טפחים, אסורה הקטנה לדברי הכל. (ואם יש רק מצד אחד פחות משלשה טפחים, תלוי במחלוקת רבי וחכמים אם חצר ניתרת בפס אחד או בשני פסין).

דף י' יום ד' ער"ח פר' שופטים כ"ט מנ"א תש"פ

עמוד א'

לרבי יוסי אין לחי פחות מרוחב שלשה, וכ"פ פסין של חצר שאינם פחות משלשה. מימרא של רב הונא: לחי המושך עם דפנו של מבוי - והרי הוא שוה מבפנים ונראה מבחוץ, שחודו של לחי אינו מכסה את כל רוחב הדופן - אם הוא פחות מארבע אמות נידון משום לחי, ומשתמש עד חודו הפנימי, ואם הוא ארבע אמות נידון משום מבוי, ואסור להשתמש בכל המבוי שאין כאן לחי. והוכיחו מדבריו: א. שאסור להשתמש נגד הלחי. ב. ששיעור אורך מבוי ארבע אמות. ג. שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, וכן הלכה.

מבוי הרחב מעשר אמות, לרבי יהודה א"צ למעט. ולא נתבאר עד כמה, ואין ללמוד מפסי ביראות ששיעורם י"ג אמה ושלש.

עמוד ב'

מבוי הרחב עשרים אמה - י"א שנועץ קנה באמצעיתו ודיו. ואין הלכה כן, שהאור מן הצדדים מבטלים אותו, אלא מתקנו באחד משני אופנים: א. עושה פס גבוה עשרה טפחים ומעמידו באמצע המבוי לארכו, ונעשה כשתי מבואות שיש פתח של עשר אמות לכל אחד. ב. מרחיק בשני הצדדין שתי אמות, ועושה פס רחב שלש אמות. (ולא נתבטל מן הפתח הגדול תורת פתח ע"י הפתח הקטן של שתי אמות, שאין אדם מניח פתח גדול ונכנס בקטן כשאינו ממעט בהילוך). ואם הרחיק מן הכותל אמה ועשה פס אמה ומחצה, ולאחריו הרחיק עוד אמה ועוד פס של אמה ומחצה, הוא יותר טוב שאין כאן פירצה גדולה של שתי אמות, אבל חכמים לא השריחוהו לעשות כן.

אם עשה פס של אמה ומחצה, והרחיק שתיים, ואחריו פס של אמה ומחצה, אינו מועיל גם למ"ד עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות נקרא עומד, שהאור משני הצדדים של פס השני מבטלים אותו. ואם עשה פס אמה והרחיק אמה, פס אמה והרחיק אמה, ופס אמה. אינו מועיל גם למ"ד עומד כפרוץ מותר, שהאור משני הצדדים של פס האחרון מבטלים אותו.

שיעור טפח: רוחב של ארבע אצבעות גדולות (אגודל), או רוחב של שש אצבעות קטנות - ושתיים מדה אחת.

עור כיוסו של בית הכסא שהוא רחב טפח עם החלל שלו, מטמא באהל אם יש בשר המת וכלים ותחתיו. יש מעמידין דין זה כשרוחב שתי אצבעות קטנות מכאן ורוחב שתיים מכאן, ושתי קטנות ברוחב החלל. ויש מעמידין כשאגודל ומחצה מכאן ואגודל ומחצה מכאן, ואגודל ברוחב החלל. למסקנא הכל מודים. אם העומד מרובה על הפרוץ רק משתי רוחות ולא מרוח אחת, אינו נקרא עומד, ונחלקו כשהפרוץ כעומד, אם נחשב עומד או לא.

דף י"א יום ה' פר' שופטים אדר"ח ל' מנ"א תש"פ

עמוד א'

צורת הפתח: כשהפתח רחב מעשר - לגירסתנו במשנה א"צ למעט, לגירסת רב צריך למעט. כשהקורה גבוהה מעשרים אמה - א"צ למעט.

קורה שיש לה אמולתרא (קני עופות או כלונסות ארוז, ראה לעיל ג.): כשגבוהה מעשרים אמה - א"צ למעט. כשהמבוי רחב מעשר - ספק בגמרא ולא נפשט.

פרוץ מרובה על העומד אוסר בחצר. אם היתה רובה פתחים או חלונות, רב יוסף הוכיח משיטת רב שאינו מועיל, כשם שצורת הפתח אינו מועיל במבוי הרחב מעשר. ודחו בגמרא את ראייתו.

פתחים מקולקלים אין להם דין צורת הפתח - י"מ שאין להם מזוזות ישרות, שאבן יוצאת ואבן נכנסת. וי"מ שאין להם תקרה למעלה מן הפתח.

דין צורת הפתח שעשאה מן הצד (שהניח את הקנה העליונה, באמצע הקנים שבצדדים ולא על גביהן): לענין שבת - לרב חסדא ורבי יוחנן פסולה, לריש לקיש כשרה (כשיש ברחבה עשר, אבל אם רחבה יותר מעשר לא. ע"פ תוס' ע"ב בביאור מסקנת הגמ'). לענין כלאים (שאינו יוש לה דין גדר, ויכול לסמוך לה זרעים וגפנים) - אם יש ברחבה עשר אמות כשרה, אם רחבה יותר מעשר לרבי יוחנן פסולה (ולריש לקיש כשרה. ע"פ תוס' הג"ל).

עמוד ב'

צורת הפתח - צריכה שתהא בריאה להעמיד בה דלת של קשין, וצריכה היכר ציר (חור שציר הדלת סובב בו).

צורת הפתח - קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן. לרב ששת צריכין ליגע ולרב נחמן אין צריכין.

כיפה (שער העשוי למעלה כעגול): אם אין ברגליה - למטה מן העיגול - שלשה טפחים ברוחב ארבעה, אע"פ שגובה השער עשרה פטורה ממזוזה. וכן אם גובה השער פחות מעשרה, אע"פ שיש ברגליה שלשה פטורה ממזוזה. אם גובה השער עשרה ויש ברגליה שלשה, ויש מקום לחוק בעיגול ולהרחיבה לארבעה עד למעלה, לר"מ חייבת במזוזה שחוקקים להשלים, ולחכמים פטורה שאין חוקקים להשלים.

הכשר מבוי (סתום) - לב"ש לחי וקורה, לב"ה לחי או קורה. י"א שנחלקו במבוי הרחב מארבע אמות, אבל בפחות מארבע אמות הכל מודים שלחי או קורה. לרבי אליעזר הכשר מבוי בשתי לחיים - ונסתפקו בגמרא אם צריך לדבריו גם קורה, ולא נפשט הספק.

לבית שמאי - שלש מחיצות עושה רה"י מן התורה, ואסור לזרוק מתוכו לרה"ר, ורבנן חמירי שלא לטלטל בתוכו עד שיהיו ד' מחיצות, ומשום כך צריך לחי וקורה. לב"ה שתי מחיצות עושה רה"י מן התורה, ומדברנן אסור לטלטל בתוכו עד שיהיו ג' מחיצות.

דף י"ב יום ו' פר' שופטים בדר"ח אלו"ל תש"פ

עמוד א'

מבוי שפתחו רחב פחות מארבעה טפחים - לרב אחלי אין צריך כלום. ויש אומרים שצריך תיקון של מבוי. וי"א שבמבוי א"צ כלום, ובחצר צריך תיקון של חצר.

חצר שנפרצה למקום האסור לה - לחכמים ניתרת בפס אחד, ולרבי בשני פסין.

שיעור רוחב פסי חצר: לרבי יוחנן (בשיטת חכמים) ושמאלאם יש פס מרוח אחת צריך שיהיה רחבה ארבעה טפחים, ואם יש פסין משתי רוחות די בשתי משהויין. לרבי יוסי, שיעור רוחב לחי או פס של חצר שלשה טפחים.

חצר קטנה שנפרצה לגדולה, י"א שגדולה מותרת רק אם יש בקטנה עשר אמות ובגדולה י"א, וסובר רבי שחצר צריכה שני פסין, וכרבי יוסי ששיעור רוחב הפס הוא שלשה טפחים.

מחיצה תלויה אינה מתרת, ולענין מילוי מים הקילו חכמים שהיא מתרת.

לשון ים שנכנס לחצר (ונפרץ הכותל שלא במלואו), אם רוחב פירצתו עשר אמות ממלא ממנו מים לביתו בלא שום תיקון. ואם פירצתו יותר מעשר, וחלק משיירי המחיצות מכוסים במי הים, אין ממלאים ממנו מים לביתו, אבל מותר לטלטל בתוך החצר.

עמוד ב'

חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין, בין אם עירבו ובין לא עירבו, הזורק מרה"ר לתוכן חייב.

מבוי מפולש שהעמיד בו לחי, לרב יהודה הזורק מרה"ר לתוכו חייב, שלחי משום מחיצה, וע"י שלש מחיצות נעשה רשות היחיד מן התורה. ואם הניח עליו קורה פטור, שהקורה משום היכר ולא משום מחיצה. לרבא אפילו העמיד בו לחי פטור, שגם לחי משום היכר.

לרבי יהודה שני מחיצות עושה רה"י מן התורה, ומשום כך אם יש לו שני בתים בשני צדי רה"י, עושה לחי מכאן ומכאן או קורה מכאן ומכאן (מדברנן, משום היכר) ומטלטל באמצע. ולחכמים אין מערבין רה"ר בכך.

מבוי מרובע - שארכו כרחבו - דינו כחצר - ואינו ניתר בלחי או קורה אלא בפס (שיעור פסי חצר מבואר לעיל ע"א). ואם ארכו יתר על רחבו אפילו במשהו, ובתים וחצרים פתוחים לתוכו, ניתר בלחי או קורה.